

Adventslied?

In Jeugd en Evangelie, 1sten jaargang no. 1. eerste artikel, schreef prof. dr J. H. Bavinck over: Het lied van den winter. Het ging daarin over de kale, wintersche boomen, die zoo roerloos langs de grachten en in parken kunnen staan. Maar ze zijn niet dood! Straks bot weer het leven uit. Zoo is ook het menschenleven, volgens prof. Bavinck. Het is een zich naar buiten werpen, en een op zichzelf teruggeworpen worden, een roerloos staan en mijmeren. Daarom valt ook het kerstfeest in den winter, het zou in den stralenden zomer niet passen. Want bij het kerstfeest moeten we alles kwijt raken, we moeten teruggeworpen worden op ons diepste wezen. We moeten worden als die stille boomen, die alleen nog maar zwijgen kunnen. Als je langs de grachten wandelt, dan komt daar

„als een vreemde gestalte Christus op je af, zoals Hij geboren wordt in Bethlehem, en zoals Hij staat in ieder menschenleven, door alle lange eeuwen heen. Het diepste, het enig werkelijk belangrijke in ieder menschenleven is dat wonder tweegesprek tussen Hem en ons. Het overvalt je, dat over al je radeloosheid en levensangst heen Hij je tegenkomt, Hij, het Licht van God, de onuitsprekelijke liefde van God. En dat je niet alleen staat in de waanzin en de verwarring van het wereldgebeuren dat ons meeneemt in zijn heilloze gang, maar dat Hij er is, en dat in Hem leven is, nieuw leven, on-eindig leven.

Die boomen staan daar zo roerloos, hun takken dragen geen bloesems meer, geen vruchten meer, en nu ook geen bladeren meer. Ze dragen alleen nog zichzelf en ze heffen zich omhoog naar de hemel, als in een onuitsproken gebed. Alsof ze wachten op Hem. Zoals wij wachten op Hem!

Terecht heeft de redacteur van dit blad (zie De Ref., 26 Jan. 1946) hierover geschreven, dat dit alles zekelijk niets meer met het christendom te maken heeft. „Lees implaats van „Christus“ „Boeddha“, en men kan het ook in Japan gebruiken, dit artikel“. Terecht heeft ds J. M. Spier, destijds te 's-Gravendeel, geschreven, dat de geest van dit artikel aan de geref. belijdenis gespeend is. „Het is begrijpelijk, dat het in „vrijgemaakte“ kringen uiterst pijnlijk aandoet, als zulk schrijven, dat tegen den geest van onze belijdenis in cardinale punten ingaat, geduld wordt, terwijl anderen om, naar hun meening, futiele afwijkingen, worden geschorst en afgezet“ (zie De Ref., 23 Febr. 1946, Persschouw).

Nu, na vijf jaar, kan men zich erover verbazen, dat dr Praamsma in zijn laatste boek, Het Dwaze Gods, wel bladzijden verknoot om allerlei citaatjes van ds D. van Dijk, ds L. de Wolff, enz. naar voren te brengen, om te bewijzen, dat de leeruitspraken zoo hóóg-noodig waren, terwijl hij zwijgt in alle talen over den ontstellende Stanley-Jones-geest, die bezig is via katheders, kansels en centra zijn kerken te verwoesten. Het motief van prof. Bavinck: de cirkelgang van het leven: dood-leven, vinden we terug in de natuursymboliek van het heidendom. Behalve aan het boeddhisme kunnen we ook denken aan de mysteriën-religies uit den tijd van Paulus, aan de winterfeesten der germanen, aan de vereering van den sterrenden Thammoez (zie Ezech. 8:14), aan de egyptische vereering van Osiris. Het heidendom staat echter dwars tegenover Gods Woord. Het heidendom leert de herhaling van de „verlossing“. Door „terugtrekken op zich-zelf“, door inwijdingen, mysteriën, worden verborgen levenskrachten gewekt. De mensch ontdekt zichzelf, de goddelijke levenskrachten, die bij hem „sluimerden“, worden tot activiteit gebracht. Zoals de planten door „inwonende kracht“ weer uitbotten, zoo brengt hij zichzelf weer tot nieuw leven. Zelfverlossing! Van een heilsgeschiedenis is hier geen sprake. Het éénmaal uit Hebreë en het „uit gebode zalig“ van Paulus zijn hier onbekend. „Op iedere weg“ vindt men den „christus“. Op iederen zelfgekozen weg. Overal laat — aldus het oude en moderne heidendom — die „verlosser“ zich vinden. Het is deze gedachte, die prof. Bavinck onder woorden bracht, toen hij schreef, dat bij een wandeling langs de wintersche boomen het geheim wakker wordt, dat in je sluimerde, „Christus“ komt op je af, zoals hij staat in IEDER menschenleven.

Nog eens: vijf jaar, nadat dit geschreven is, is het onbegrijpelijk, dat dergelijke advents-meditaties, die thuis-hooren in de religies van vegetatie-godheden, onaangetast blijven. De schrijver ervan kan immers rustig verder doceren.

Maar even erg is, dat dergelijke gedachten ook in het lied gepopulariseerd worden. Onder „christelijken“ naam. De Bond van Christelijke Zangverenigingen in Friesland heeft het volgende vers van Fedde Schurer, door Yme G. Vlasser getoonzet, uitgegeven, en zelfs een keer bij „concoursen“ verplicht gesteld. Ik geef eerst den frieschen tekst en daarna een vrije vertaling.

ADVENT.

Yn ûnbroere pracht
Stiet beam oan beam,
Swier fen silveren ryp bilein.
Wite wûnders glâns-oertien
Drôgje hja de dei to'n ein
As dragers fen in dream,
In wijde wacht.

Uplersk fen skientme en skyn
Is hjar bisten:
Ljochttrôchblonken flisjoen
Yn forklearre stouwen sjoen
Fongen fen in teare tsjoen —
O, lit ús hoeden gean
Hjar helminis yn —

Hear liz ús libben stil
Dy beamen lyk:
't Is Advent en Krysttid komt —
Hert, hastú syn heil fornômd,
Bildjend de tiidne romt?
't Is Kristus' frederyk
Dat rise seil —

ADVENT.

In onaangenaakte pracht
Staat boom aan boom,
Zwaar met silveren ryp beladen,
Als witte wonderen, met glans overtrokken,
Brenge zij den dag tot een einde
Als dragers van een droom,
Een gewijde wacht.

Bovenaardsch van schoonheid en glans
Is hun bestaan
Van licht doorblonken visioen
In verheerlijkte uren gezien
Bevangen van een teere tooverkracht
O, laat ons behoedzaam gaan
Hun geheimenis in.

Heer, leg ons leven stil
Als die boomen;
't Is Advent en Kerstmis komt —
Hart, hebt gij zijn heil vernomen
Wachten in de door den tijd omsloten ruimte?
't Is Christus' vrederyk,
Dat rijzen zal.

De overeenkomst (over afhankelijkheid spreek ik niet) tussen Schurer's lied en Bavinck's meditatie is treffend. Ook hier weer: stille boomen, geheimenis, dragen van een droom, stilgelegd-leven-als-wintersche-boomen, en een in de natuur door het hart beluisterde adventsverwachting van Christus' vrederyk. Wie weet, dat Schurer behalve anti-militarist een man van „de doorbraak“ is, kan zich wel iets van den achtergrond van dit vers indenken. Hij gaat ook wel iets verstaan, van dat, wat Schurer met „vrederyk“ bedoelt.

Het typeert dezen tijd, dat een dergelijk „adventslid“, dat in de mysteriën van Attis of Myrrha paste, als „christelijk“ op de lippen van eenvoudigen gelegd wordt, nog wel gecomponeerd door een medewerker aan: En nu.....

De kwestie van het evangelisten-ambt (IX)

§ 4. DE AMBTSTAAK VAN DEN EVANGELIST. (Vervolg).

In het vorig artikel werd beschreven hoe de deputaten-meerderheid op grond van Ef. 4:11 concludeerde tot erkenning van het evangelisten-ambt voor de zending, terwijl de minderheid dit bestreed. Dat het betoog van de meerderheid door de minderheid niet aangetast is, wordt hieronder besproken.

Dadelijk zij volmondig toegestemd, dat het in Ephese 4:1-16 gaat over de eenheid der kerk, de eenigheid des geloofs, de opvoeding en volmaking der gemeente van Christus. We vragen dan: waaruit bestaat die gemeente? En het antwoord moet zijn: uit Joden en heidenen, die kwamen en komen tot het geloof in Christus (hfdst. 2:11-3:21). Welnu, die eenheid van Joden en heidenchristenen is gelegen in wat in hfdst. 4:1-16 wordt aangewezen en opgesomd (zie Korte Verkl. op Ephese—Philippensen, bl. 82, de inleiding op de verklaring van hoofdst. 4:1-16).

Doch die eenheid sluit de verscheidenheid niet uit, want om de eenheid der gemeente, haar opbouw en volmaking te bewerkstelligen en te bewaren, heeft de verhoogde Christus onderscheiden ambten geschonken. En nu spreekt de vermeerdering der kerk, dus het toebrengen van Joden en heidenen tot de kerk van Christus wel degelijk mee in heel dezen pericoop. Wij wijzen daarvoor op het volgende. Het ambt der apostelen was tweeledig: „vermeerdering“ en „bewaring“ der kerk (Matth. 28:19). Derhalve spreekt bij het noemen van „apostelen“ in Ephese 4:11 al dadelijk de „vermeerdering“ mee. Voorts: Ds v. d. Waal spreekt ook over „den opbouw“ der kerk. En terecht. Want Ephese 4 gebruikt inderdaad een aantal termen uit de „bouwvakken“. Zoo in vers 12: opbouw van het lichaam van Christus. Het Griekse woord beteekent: „huis-bouw“ en dan dat bouwen als handeling; en volgens Ephese 2:22 en 1 Petr. 2:5 zijn daarvoor steenen noodig, yandaar de opwekking en vermaning: „en laet u ook zelve als levende steenen gebruiken voor den bouw (en dan in het Grieksch weer het woord „huizenbouwen“) van een geestelijk huis“ (Vert. Bijbelgen.). Voor dezen kerk-opbouw zullen dus ook Joden en heidenen moeten worden aangevoerd. Greijdanus zegt in de genoemde Korte Verklaring (bl. 92), dat het hier gaat over opbouw in den zin van de uitbreiding der gemeente als gevolg van den arbeid der speciale ambten en ambtsdragers.

In vers 16 lezen we: „Uit Welken (n.l. Christus) het gehele lichaam bekwamelijk samengevoegd en samen-vastgemaakt zijnde, door alle voegselen der toebrenge, naar de werking van een iegelijk deel in zijn maat, den wasdom des lichaams bekomt, tot zijns zelf-opbouw in de liefde“.

Voor „zelf-opbouw“ wordt hetzelfde woord gebruikt als in vs 12: „huis-bouw“.

„Bekwamelijk samengevoegd“: dat woord reeds in hfdst. 2:21 en het beteekent: het huis, het gebouw, het getimmerde goed, harmonisch in elkaar zetten. „Samen vastgemaakt zijnde“: het Griekse woord beteekent: doen samenko-

allemaal! Dank zij de souvereiniteit-in-eigen-kring-leer heeft het „christelijk“ Friesland tegen Schurer wel het een en ander als journalist aan de Heerenveense Koe-rier. Maar dat geldt het politieke erf. Daarnaast is er toch het terrein der poëzie. En daarom is „us Fedde“ groot als dichter, als christelijk dichter. Ds B. Smilde (syn.; Achum) noemde (Friesch Dagblad, 4 Nov. 1949) zijn laatste dichtbundel profetisch. Ja, profetisch. Maar weet het „calvinistisch“ Friesland wel, dat er nog zoo iets als tweëdel profetie bestaat?

En nu zal ik wel weer het verwijt krijgen, dat ik tegenover de doorbraak de afbraak stel. Welnu, laat men dan maar weten, dat ik het een symptoom vind van afval, dat er geen onderscheid meer is; dat men uit eigen armoede niets beter weet dan dergelijke half-christelijke, dus on-christelijke, dus anti-christelijke poëzie, hoe goed ook in technisch opzicht, te gebruiken voor „christelijke“ zangverenigingen. Dit is ook doorbraak, die afgebroken moet worden.

En overigens — tegenover de stille-boomen-meditatoren-en-zangers, worde teruggesproken naar wat Paulus schreef in een wereld, die ook dergelijke meditatoren-en-zangers kende, waar van veel geheimenissen (mysteriën) gesproken werd, waar ook pijnboomen en Adonis-tuintjes bij te pas kwamen:

En buiten twijfel,
groot is het geheimenis der godsvrucht:
Die Zich geopenbaard heeft in het vleesch,
is gerechtvaardigd door den Geest,
is verschenen aan de engelen,
is verkondigd onder de heidenen,
geloofd in de wereld,
opgenomen in heerlijkheid (1 Tim. 3:16).

Verkondigd onder de heidenen. Het geloof is uit het gehoor. En niet uit mediteeren over boomen en het betreden van het geheimenis van eigen hart.

C. VAN DER WAAL.

ZENDING EN EVANGELISATIE

men en doen samengaan, dus: samenvoegen; combineren; stukken en brokken samenvoegen, losse deelen in elkaar leggen, zoodat het ook beteekent een sluitrede opstellen (dat is: ik weet dit en ook dat, en als ik beide samenvoeg, dan kan ik daaruit aldus concluderen; zoo wordt het woord gebruikt in 1 Kor. 2:16: God onze conclusies, getrokken uit redeneringen en sluitredenen, voorhouden als onderricht. Het is dus een echte „opbouw“-term.

„Voegsel“ of verbinding: in het Grieksch wel gebruikt ter aanduiding van een verbindingsbalk, waarmee bijv. in een gebouw de opstaande muur met het op te trekken dak wordt verbonden. Vergelijk Col. 2:19, waar het ook in hetzelfde „bouw“-verband wordt gebruikt. Dat woord komt alleen op de genoemde beide plaatsen in het N. Testament voor.

„Voegselen der toebrenge“; dat woord „toebrenge“ beteekent: iets verleenen, toevoeren, aanvoeren: Dus: die „voegsels“, steunbalken enz. moeten worden aangevoerd, toegeschoven enz. Het is: „alle voegsel, of band of verbinding, welke toegebracht of verschaft of toegereikt wordt“ (Greijdanus); Christus geeft het bouw materiaal, al wat voor opbouw en groei naar de volkomenheid noodig is.

Derhalve kunnen we constateeren, dat in den „opbouw“ der kerk de „vermeerdering“ niet alleen meesprekt, doch sterk meesprekt. De minderheidsnota redeneert, alsof het heele huis Gods er al is en alleen maar in zijn voltooiden stand onderhouden en bewaard dient te worden! Maar de tekst spreekt over „opbouw“ en het aanvoeren van „bouw materiaal“; vandaar dat ook apostelen worden genoemd, die „levende steenen“ aanbrengen, Joden en heidenen tot bekeering mogen leiden. Zoo gaan „vermeerdering“ en „bewaring“ in deze verzen samen, onlosmakelijk verbonden met elkaar. De minderheidsnota mag hier niet scheiden, wel onderscheiden.

En nu zal uit andere plaatsen der Schrift dienen afgelezen te worden hoe elk der genoemde diensten zich van die taak der „vermeerdering“ en „bewaring“ heeft gekwet en moet kwijten. En dan zegt Ephese 2:20 dat de apostelen en profeten het fundament van dat huis Gods zijn en anderen bouwen daarop voort (1 Cor. 3:10), doch de minderheidsnota (in aansluiting blijkbaar bij Prof. Sillevius Smitt in diens art. tegen ds K. van Dijk) mag dien „opbouw“ niet alleen zien als „bewaring“ van het door de apostelen gebouwde, gelijk boven is bewezen. Daarmee strijdt reeds het woord „opbouw“ zelf!

Ook zij er op gewezen, dat Ephese 4:11 nu Matth. 28:19 nader komt toelichten. In laatstgenoemde tekst is aangewezen, dat de taak der apostelen is „vermeerdering“ en „bewaring“ der kerk en nu komt de eerstgenoemde Schriftplaats zeggen, dat voor die taak niet alleen apostelen, doch ook evangelisten en herders en leeraars zijn geschonken door Christus. En opdat wij vast zullen gelooven, dat er „verscheidenheid der gaven en der bedieningen“ is (1 Cor. 12:4,5) wordt in 1 Cor. 12:28 ook nog een opsomming van in de gemeente daartoe „gestelden“ (aangestelden) gegeven. Daar ontbreken de evangelisten, zooals in Ephese 4:11 ontbreken die in 1 Cor. 12:28 wel genoemd worden. M.a.w.: het is niet onmogelijk, dat de apostelen in 1 Cor. 12

vs 28, handelend in dat verband over de verscheidenheid der gaven en bedieningen in een gevestigde kerk en niet over de toebereiding van leden tot de gevestigde kerk, juist daarom de evangelisten niet noemt, daar die in de gevestigde, reeds geordende en georganiseerde kerk geen taak meer hebben, doch in Ephese 4: 11, waar hij over „den opbouw”, over „bewaring” en ook „vermeerdering” der kerk handelt, ze juist daarom wel noemt (zie Grosheide op 1 Cor. 12:28 in kommentaar-Botenburg).

De opmerking, ook gemaakt door Prof. Greijdanus, dat de „evangelisten” in Ephese 4:11 wel en in 1 Cor. 12:28 en Rom. 12:6 niet genoemd worden, in verband kan staan met het feit, dat de gemeenten, aan welke „de brief aan Ephese” is gericht, aan zulke „evangelisten” haar ontstaan dankten, lijkt ons niet juist. Want aangenomen, dat „de brief aan Ephese” niet aan die plaatselijke kerk van Ephese, doch aan „een groep van gemeenten in Klein-Azië” is gericht (zie inleiding op Ephese-Philipp. Korte Verkl., bl. 9/10), dan moet worden bedacht, dat die groep van gemeenten blijkens Handelingen haar ontstaan ook aan de prediking van Paulus zelf heeft te danken, van Paulus en zijn helpers, terwijl dat ook van Corinthië's gemeente geldt (Hand. 18:1-5): ook daar Paulus en zijn helpers (Silas en Timotheus). En Rome's gemeente is gesticht zonder den apostolischen arbeid, zoodat er voor Paulus wel aanleiding was in Rom. 12 op „helpers” of dergelijke de aandacht te vestigen. Gezien dat alles meenen we, dat derhalve de maatstaf voor het al dan niet noemen van „evangelisten” daarin niet kan gelegen zijn, doch eerder in hetgeen we tevoren noemden.

Onze conclusie met betrekking tot Ephese 4:11 mag dan ook zijn, dat daar het ambt van „evangelist” wordt genoemd als tot taak hebbende de „vermeerdering” en de „bewaring” der kerk. Zoodat we het meerderheidsrapport in dezen onderschrijven.

J. FRANCKE.

LITERATUUR EN KUNST

Van twee werelden

Rudolf van Reest: „De andere wereld”. Uitg. Bosch & Keuning, Baarn.

Een productief schrijver is Rudolf van Reest geworden, zonder dat hem dit schaaft. Integendeel, zijn boeken winnen wat vorm en gehalte betreft. Wel blijft zijn voorkeur bepaald tot het leven van kleine luyden, maar dit gebied is zoo uitgebreid, er komen zooveel conflicten en problemen in voor, dat vooralsnog er stof genoeg gevonden kan worden voor romans en verhalen, die het lezen waard zijn.

Van Reest houdt blijkbaar van Rotterdam en omgeving, daarvan zijn de oorlogsroman „De Trouw der kleine Luyden” en „Glacultuur” de getuigen. Ook zijn nieuwste werk speelt zich af in deze stad.

In de meeste Nederlandsche boeken is het zoo, als ook hier, dat het leven der personen, innerlijk zoowel als naar buiten, meer de aandacht opeischt dan het milieu. Hier wordt b.v. een boottochtje gemaakt op de Maas en iets wordt er wel gezegd van deze rivier, maar men krijgt niet den indruk, dat dit Rotterdam's levensader is. Wanneer de stad beschreven wordt, is hiermee bedoeld die andere wereld, waarin een jongen geworpen wordt, waarin hij dreigt ten onder te gaan, omdat het een wereld van zonde en bederf is. Het is weer nauwelijks het milieu: de groentenexportpakhuizen langs de Rote, de empacemeten van boot en trein en de andere groentenopslagplaatsen. Het is meer de zonde die beschreven wordt dan de menschen en hun sombere verblijven, zoowel hun woon- als hun werkplaatsen. Even komt het sociale conflict voor den dag bij het gevecht met de stakers, doch ook hier valt het volle licht op den patroon die als een razende vecht en zijn bangen bediende, die hierbij zwaar gewond wordt.

Elgenlijk is op twee werelden het bijvoegelijk naamwoord, de andere, te betrekken, die men zou kunnen aanduiden met hemel en hel.

Het wereldje, waarin Anton, de hoofdpersoon opgroeit, behoort naar den mensch gerekend, tot het verachte, het benepene, bekrompen kringetje van kleine burgermensen. De vader is een tuindertje, die het niet heeft kunnen bolwerken en nu in een achterbuurt van de groote stad een kommervol bestaan leidt, tot dat hij, die in de stad niet aarden kan, wegwijnt en sterft. Dan is daar een broer, die zijn huwelijk moet uitstellen, omdat hij voor het gezin den kost moet verdienen. Ook hij kan het slavenleven niet aan en in plaats van het gezin er boven op te helpen, ligt hij maandenlang met een slepende ziekte te bed. Tot dit wereldje behoort ook de oude huisvriend, een mystiek mannetje, dat zoo graag spreekt over het geloof, maar dat de kracht tot leven eigenlijk mist en zijn einde vindt op het water.

Het is een wereldje vol ellende, waarin schijnbaar

de dood heerscht, waarin het leven spoedig geknakt wordt en langzaam verflanst. Met donkere en grijze tinten wordt het geschilderd. Doch dit blijkt tenslotte maar de achtergrond te zijn, waar tegen de menschen helderder uitkomen. Want over hen valt een Rembrandtiek hemelsch licht. Wat leven die menschen rijk, daar ze leven uit het geloof. Hier wordt de voorsmaak van den hemel geproefd. De aardse zorgen vallen weg, als op de Zondagavonden de huisvrienden komen buurten. De poorten van den hemel vallen open. Deze menschen, met al hun zorgen, wandelen in het licht, zij beleven een kleine verdrukking, die haast voorbijgaat.

Tot deze wereld keert Anton terug, na een korte hellevaart. Dan is voor hem deze wereld weer die andere, die hem lokt en grooten rijkdom belooft. Daar kan hij rustig sterven, omdat hierin de hemel reeds geprojecteerd wordt. Hier leeft hij in zijn sterven.

Tegenover deze rust, dezen rijkdom in armoede verhuuld, staat dan die andere wereld, waar Anton het leven dacht te vinden. Zij leek hem zoo aantrekkelijk, toen hij vriendschap opvatte voor het rijke meisje; zij leek hem bereikbaar, misschien, omdat hij mocht studeren en de opoffering van ouders en broer hem den weg baanden tot een betere maatschappelijke toekomst.

De dood van vader en de ziekte van zijn broer versperren hem het pad. Zelf wordt hij nu de voornaamste kostwinner, op hem komt de zwaarste last neer van het gezin.

Zoo komt hij in den groothandel, als knechtje bij een groentenexporteur. Weer grijpt de auteur naar de donkere kleuren van zijn palet. Nu echter wordt niet alleen de achtergrond donker, doch ook de menschenfiguren bewegen zich er als donkere vlekken. Zij verliezen soms hun individualiteit om te worden tot personificaties van de zonde. Dikke Bet is een der lichtste figuren en daardoor misschien de meest menschenlijke.

Ook in deze wereld, waarin het materieel bestaan de eenige werkelijkheid is, heerscht de dood. Daar sterft de verlopen ingenieur, die Verlaine in het Fransch citeerde, een hopeloos dood. Daar teren anderen weg, omdat dit leven hun te zwaar wordt. In vele trekken komt deze wereld overeen met die van Anton's ouders; voortdurend ziet men parallellen. Alleen het licht ontbreekt; het is de zwarte schaduw van de hel, die er over valt. De schrijver hangt er een raauw beeld van op en gaat voor niets op zij, hoe vuil het ook is. Hij teekent de zonde zonder eenige verzachting. Het gaat hem echter niet om de uitbeelding der zonde als eenig doel. Deze wereld is hem het scherpste contrast met die andere en daarom werkt hij met scherpe tegenstellingen.

Het deert hem niet, dat „de” literatuur dit tendentius neemt en hem daarmee buiten haar domein sluit. Wie zal trouwens uitmaken, waar echte kunst begint of ophoudt, indien de schrijver doorvoelde waarheid weergeeft?

Hoe men hierover ook mag denken, het is goed dat van Reest zich gewaagd heeft op het terrein, waarvan hij zelf spreekt als hellsch.

Een schrijver, die het leven uitbeelden wil, kan de zonde niet uit den weg gaan of er zijn oogen voor sluiten. Voor heel veel teergevoelige zielen is ook de Bijbel te cru in zijn teekening van de zonde. Het gaat er maar om met welk doel hij zijn weg gaat. En hier laat de schrijver ons niet in het onzekere, al een al niet door de contrasten uitbeelding der twee werelden. Hij laat scherp zien de gevaren die ons lichte ijk omringen; hij spreekt van zonde, maar ook van genade. Met die zwarte wereld van zonde heeft God bemoedigen gehad. Nog redt Hij de Zijnen als brandhout uit het vuur.

Het nieuwe boek van Rudolf van Reest lijkt mij een vooruitgang. Zijn stijl is lossere, de diaogen gaan vlottend, de teekening is vaak treffend, zijn personen zijn minder typen, meer zelf levende wezens, hoewel dit niet zijn sterkste kant nog is. Er komen spannende gedeelten in dezen roman voor; hij telt echter nog te veel illustratieve figuren om van een sterk doorgevoerde eenheid van handeling te kunnen spreken.

Het boek is voorts goed uitgegeven, met pentekeningen van onbekende hand verlicht, die niet alle even goed zijn. Het Calandsplein b.v. is mij onherkenbaar, evenals de menschen daarop mij vreemd zijn. Meer realisme zou hier niet geschaad hebben.

Gron.

H. S.

AAN EEN JONGEREN TIJDGENOOT, No. 23

Tusschen kerkelijke vrijheid en politieke onvrijheid

Amice,

Je gaat weer kerstfeest vieren. Misschien klopt je hart een beetje anders dan „anders”. Dat ging mij vroeger ook zoo. En..... 't gaat me nog zoo.

Ik geloof, dat sommigen dit laatste van mij niet helemaal goed vinden. In dat geval zullen ze het wel niet wijs vinden, dat ik het eerlijk opbrecht, nog wel tegenover een jongere. Ze zullen allicht zoo zeggen: een oudere hoeft niet den braven Hendrik, of den nooit geschudde rotsman te spelen, maar hij moet toch maar liefst verhalen over zijn zwakke punten, of zonden, bespàren aan de jongeren. Die leeren er niet van. Die verhalen stichten niet.

Je hebt al begrepen, dat er dus menschen zijn, die een

feestdag niet willen waargenomen zien, terwijl dan den wekelijkschen Zondag. De Zondag, die is, om met den paus te spreken, een festum sub praeepto, dat wil zeggen, als ik 't goed begrepen heb, een feestdag, die onder het gebod staat, en waar een duidelijk gebod voor is. Ze bedoelen daarmee het vierde gebod van de wet des Heeren. Zooals trouwens heel Israëls wetgeving van de sabbathrustbereiding vol is. Ze hebben daar schoon gelijk aan.

Maar, zeggen ze dan tegen je, maar nu moeten we verder. Als de paus zegt: de Zondag is sub praeepto, dan bedoelt hij met praeeptum een kerkelijk praeept: een kerkelijk gebod. En kerkelijk beteekent in zijn mond: roomsch, papaal. Vandaar, dat die paus nog heel wat andere feesten sub praeepto gelegd heeft: een lange rij. Maar hebben onze vadersen zich daar niet van vrijgemaakt? Sub praeepto staat bij de roomschen: de Zondag, Kerstfeest, Besnijdenisfeest, Epiphaniëfeest, Opstandingsfeest, Hemelvaartsfeest, Pinksterfeest, Trinitatisfeest, Feest der Soemnitelt van Christus' Lichaam, Feest van de Inventie van het H. Kruis, Feest van de Purificatie der H. Maagd, Feest van Maria-Boodschap, Feest van de Assumptie van Maria, Feest van Maria-Geboorte, Feest van Maria-Ontvangen en nog heel wat andere (Ferraris, III, 1031). Die lange feestenlijst, zoo gaan de broeders dan verder, draagt duidelijk het stempel van te staan wel onder kerkelijk praeept, maar niet onder goddelijk praeept.

En nu de onmeedogende consequentie: als nu de vadersen zich hebben vrijgemaakt van die kerkelijke papale feesten, waarom zouden wij dan de vrijmaking niet afmaken? Voortgaande reformatie! Onderhoud den Zondag, en meer niet. Preek op den Zondag van wat anderen kerstfeest noemen, als 't kerstfeest dus op een Zondag valt, over wat ge maar wilt; sla de geboorte van den Heiland niet over, maar preek erover, als 't zoo uitkomt, b.v. in Augustus. Dat is dan een duidelijk bewijs van de werkelijkheid der voortgezette vrijmaking van Luther en Calvin. Vooral van Calvin, want de Lutheranen zijn altijd half in de vrijmakingsgeboorte blijven steken; Calvin ging verder. Die preekte eens op 25 Decembar over een tekst uit Deuteronomium: vervolgstof, waar de kerstdruk van de op feestdagen verzotte massa geen deuk in brengen kon. Souvereiniteit in eigen kring.

Ik weet al wat jij nu zeggen wilt. Je wilt interrumpeeren, dat wij goed synodaal zijn. Daar heb je gelijk aan. Als mannen van trouw zijn we synodaal, d.w.z. we houden ons aan een synode, volgens afspraak, en dus ook onder het afgesproken voorbehoud van artikel 31 Kerkenordening. Wij zijn tegen de synodocratie, want die is tegen de afspraak, en verhindert het leven naar de afspraak van artikel 31. Een synodocratie is nooit synodaal. Wij daarentegen zijn consistoriaal, en dus classicaal (want de kerkeraad doet mee aan classicale vergaderingen), en dus zijn we ook synodaal, want de kerkeraad wilen via classis particuliere en straks ook generale synodes. Je past op, dat je nooit het verwijt gaat verdienen, van niet synodaal te wezen. Ik ook. En nu zeg je: wein, de kerkenordening zegt: ziehier onze afspraak voor alle verband onderhoudende kerken: de gemeenten zullen onderhouden benevens den Zondag, ook den Kerstdag, Paschen, Pinksteren en Hemelvaartsdag; de onderhouding der tweede feestdagen wordt in de vrijheid der Kerken gelaten (art. 67). En nu is jouw conclusie klaar: die feestdagen staan dus onder kerkelijk praeeptum; en tenzij bewezen wordt, dat dit praeept strijdt met de Schrift en de Kerkenordening, hebben we ons dus, als goed synodaal, eraan te houden.

Amice, ik kan er niets tegen inbrengen; je bent een kwanie in het debat. En dat mag ik wel. Mijn dominee maakt zich dan ook klaar, geloof ik, voor de kerstpreek; ik zie hem in deze dagen niet veel op straat; en hij heet bij ons niet: Piet de styllet. Hij springt nog al eens op de fiets. Maar de banden blijven nog al eens slap in het eind van het jaar, zoo verklapte zijn familie. Wij zijn gezegend met een echt synodalen dominee, goed vrijgemaakt als-t-le-is.

Nu heeft mijn dominee, als hij jarig is, nog nooit me bij de deur afgescheept, als ik hem kwam feliciteeren. Hij heeft bij mijn weten nooit gezegd: als ik jarig ben (laat ons zeggen op 29 Februari), dan zal ik daar eens aan denken als ik wil, bijvoorbeeld in Augustus, als jullie bijna allemaal in Katwijk zitten. Hij heeft me nooit verteld, dat alle dagen hem gelijk zijn, en dat hij op zijn eigen tijd wil denken aan zijn geboorte, zijn eindexamen, zijn trouwdag, zijn eerste vadersvreugde-in-aanschouwing. Hij loopt allicht niet weg, als zijn kinderen eens per advertentie mochten verklappen, dat hij dan en dan 25 jaar geleden getrouwd zal zijn.

Maar, tja, hij kan zeggen: dat doe ik allemaal uit beleefdheid, dat thuis zitten op mijn verjaardag zoo tegen drie uur, als de visite komt. Maar, zoo kan hij vervolgen: in de kerk zijn we broederlijk tegen mekaar, en niet salon-achtig-beleefd. In de kerk leeren we mekaar. En als ik het dus voor de onderwijzing der kerk goed vind, straks een gravamen in te dienen tegen artikel 67 K.O., dan moet je mijn gravamen toetsen aan de Schrift. De kerkenordening, neen, daartegen strijdt het onderhouden van b.v. kerstfeest niet, maar de Schrift, die is er tegen, dat we op een willekeurigen dag elkaar oproepen om exclusief, althans speciaal samen te denken aan Christus' geboorte, waarvan — en dat is waar — waarvan de Schrift ons niets heeft meegedeeld, — en die wel niet op 25 Decembar zal geschied zijn. De Schrift, zoo kan hij zeggen, is er tegen, dat we aan bepaalde feiten uit Christus' leven een bijzondere abstraherende aandacht schenken. Want die bijzondere aandacht, die is gevaarlijk: ze belooft het doodelijke gevaar, dat we het ééne feit, dat God gemaakt heeft, gewichtiger achten dan het andere.

En dan komt hij ons ook met vragen op het lijf. Waarom geen Scheppingsdag? Geen Zondvloeddag? Geen Drogelagings- en Arkverlatingsdag? Geen Tweede-Waereldronds-dag? Waarom geen Dag van Abrahams Roeping, geen dag van Mozes' Uittocht, geen Davids-, geen Salomo's-, geen Rehabeamsdag (en zoovoort), geen Ballingschapsdag, geen Zerubbabldag, geen Dag van Christus' Besnijdenis, geen dag van Christus' Doo stane Verzoeking, geen dag van Christus' Eerste Preek, geen Dag van..... maar ik houd op. Je begrijpt de kernvraag.

Maar zullen we over die vragen met elkander twisten?